

ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาการเด็ก

ไฉไล ผาเงิน, พย.ม.¹, ชัชฎาภร พิศมร, วท.ม.^{2*}, สยมภู อุณยะพันธ์, ศศ.ม.³

วันที่รับ: 29 พฤษภาคม 2568 วันที่แก้ไข: 27 สิงหาคม 2568 วันที่ตอบรับ: 28 สิงหาคม 2568.

บทคัดย่อ

การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นปัญหาสำคัญที่กระทรวงสาธารณสุขมุ่งแก้ปัญหาอย่างมีระบบทั้งประเทศที่เน้นส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กสามารถใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างถูกต้องได้ด้วยตนเอง การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาการเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก จำนวน 48 คน ได้รับโปรแกรมการฝึกอบรม เรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่อง การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) แบบสอบถามประเมินความรู้ของครูผู้ดูแลเด็กในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 3) แบบสอบถามประเมินทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 และ .79 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าทีแบบจับคู่ที่วัดซ้ำ และความแปรปรวนของตัวแปรตามในการวัดซ้ำ เปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกอบรมทันทีสัปดาห์แรก และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับโปรแกรมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) เมื่อติดตามหลังการใช้โปรแกรมทันทีสัปดาห์แรก และระยะติดตามในสัปดาห์ที่ 8 และ 12 พบว่า ค่าเฉลี่ยของทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไม่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นโปรแกรมการฝึกอบรม สามารถเพิ่มพูนความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ครูผู้ดูแลเด็ก, เด็กปฐมวัย, โปรแกรมการฝึกอบรม, การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ

¹ อาจารย์, คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะวิทยาศาสตร์ (สาขาสาธารณสุขชุมชน), มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ อาจารย์, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

* ผู้ประพันธ์บรรณานุกรม อีเมล chatchadaporn_pis@g.lpru.ac.th

The Effects of early childhood surveillance and promotion development training program on knowledge and skills to promote early childhood development among childcare teachers in child development centers

Chailai Pangern, M.N.S.¹¹, Chatchadaporn Pissamorn, M.Sc.^{2*}, Sayumphu Unyaphan, M.A.¹

Received: May 29, 2025 Revised: August 25, 2025 Accepted: August 28, 2025

Abstract

Early childhood surveillance and promotion development is a major problem that the Ministry of Public Health aims to solve systematically throughout the country, emphasizing on promoting caregivers to be able to use manuals for monitoring and promoting early childhood development correctly by themselves. This quasi-experimental research with a single group, pre-post measurement, aimed to compare the knowledge and skills of childcare teachers in promoting early child development in child development centers. The sample group was a population of 48 childcare teachers in child development centers. The sample group received a training program on monitoring and promoting early childhood development for a total of 12 weeks. The research instruments were: 1) Training program on monitoring and promoting early child development, 2) Questionnaires to assess childcare teachers' knowledge in monitoring and promoting early childhood development, and 3) Questionnaires to assess childcare teachers' skills in monitoring and promoting early child development. The reliability values were .78 and .79, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, a paired t-test with repeated measures, and the variance of the dependent variable in repeated measures, comparing before and after the training immediately in the first week and the follow-up period at 8 and 12. The findings revealed that mean score of knowledge and skills of the childcare teachers after receiving the training program on monitoring and promoting early childhood development was significantly higher than before the experiment ($p < .05$). When following up immediately after the program in the first week and the follow-up period at week 8 and 12, the mean score of skills in monitoring and promoting early child development was not significantly different. Therefore, the training program on monitoring and promoting early childhood development can effectively enhance the knowledge and skills of the childcare teachers in monitoring and promoting early childhood development at child development centers

Keywords: Childcare teachers, Early childhood, Training program, Surveillance and promotion development

¹ Lecturer, Faculty of Nursing, Lampang Rajabhat University

² Assistant Professor, Faculty of Science (Community Public Health), Lampang Rajabhat University

³ Lecturer, Faculty of Management Sciences, Lampang Rajabhat University

* Corresponding email: Chatchadaporn_pis@g.lpru.ac.th

บทนำ

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เริ่มต้นตั้งแต่การตั้งครรภ์ หลังคลอด เด็กจะได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการทุกช่วงอายุ การส่งเสริมพัฒนาการช่วงเด็กปฐมวัยเป็นอนาคตของชาติ เป็นช่วงสำคัญที่สุดในการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กเนื่องจากสมองมีการพัฒนาสูงสุด การพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาตลอดชีวิตซึ่งจะส่งผลต่ออนาคตเด็กและอนาคตของชาติด้วย การพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพต้องเริ่มต้นช่วงปฐมวัย วัยนี้เป็นโอกาสทองของการพัฒนาเด็ก ซึ่งการกระตุ้นพัฒนาการทารกในครรภ์สามารถกระตุ้นได้ตั้งแต่ระยะที่มีการดาเริ่มทราบว่าตนเองตั้งครรภ์ ซึ่งการกระตุ้นพัฒนาการ จะส่งผลให้การเจริญเติบโตได้อย่างเหมาะสมตามช่วงอายุการเจริญเติบโตระหว่างอยู่ในครรภ์มารดา นำไปสู่การพัฒนาความฉลาดทางสติปัญญา และอารมณ์ของทารกต่อไป ซึ่งวิธีการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทารกในครรภ์มีหลากหลายวิธี ได้แก่การกระตุ้นระบบประสาทด้านการมองเห็น ด้านการได้ยิน ด้านการรับรู้ความรู้สึก และด้านการเคลื่อนไหว จะช่วยให้ทารกมีศักยภาพในการเรียนรู้ภายหลังคลอดในระดับสูงสุด และยังช่วยให้การทำงานของระบบประสาทเกี่ยวกับการได้ยิน การรับรู้ความรู้สึก การเคลื่อนไหว การมองเห็นของทารกในครรภ์มีประสิทธิภาพสูงสุดด้วย (Perry et al., 2023)

การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแต่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ โดยจากรายงานสถานการณ์ข้อมูลเฝ้าระวังและส่งเสริมสุขภาพด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Department of Health, Ministry of Public Health, 2021). รายงานตัวชี้วัดกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขประจำปีงบประมาณ 2021 กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่าการส่งเสริมพัฒนาการ เท่ากับร้อยละ 84.9 และยังมีเด็กไม่ได้เข้าสู่ระบบบริการ ร้อยละ 15.7 เด็กไม่ได้รับบริการ ร้อยละ 15.1 ปัญหาการพัฒนาการเด็กถือเป็นปัญหาที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข พบว่า เด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้ารอกระตุ้นและติดตามภายใน 30 วัน เท่ากับร้อยละ 55 รายงานเฝ้าระวังตัวชี้วัดกระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ 2021 กองยุทธศาสตร์และแผนงานสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และพบว่าเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าได้รับการติดตาม เท่ากับร้อยละ 27.3 ทั้งจำนวนรายด้านพัฒนาการล่าช้า ด้านการใช้ภาษา (expressive Language: EL) และพัฒนาการด้านการเข้าใจภาษา (receptive language: RL) โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่อาจทำให้เด็กไม่สามารถเข้ามาใช้บริการตามวันนัดหมาย จึงต้องส่งข้อมูลต่อกรมสุขภาพจิต (Department of Health, Ministry of Public Health, 2022) กระทรวงสาธารณสุขจึงมุ่งแก้ปัญหาในระดับประเทศ ที่เน้นส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองสามารถใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual: DSPM) ถูกต้องได้ด้วยตนเอง ทั้งเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการเฝ้าระวัง ติดตาม ส่งเสริม และกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ ผลการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง รอบ 6 เดือนแรก ประจำปีงบประมาณ 2022 (Health Data Center, 2022). พบว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล) ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำถึงร้อยละ 3.45 ซึ่งน่าสังเกตว่าเด็กปฐมวัยเป็นเด็กที่อยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแล้วมีพัฒนาการไม่สมวัยร้อยละ 42 มากกว่าเด็กอายุ 0-2 ปี ร้อยละ 23.26 เอกสารประกอบการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง รอบ 6 เดือนแรก ประจำปีงบประมาณ 2022 สถานการณ์และสภาพปัญหาพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากการทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่าจังหวัดลำปางมีประเด็นในการพัฒนางานเด็กปฐมวัย ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้คู่มือ DSPM ในการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง มีการใช้ DSPM น้อย เด็กปฐมวัยบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ไม่ใช้ DSPM เพราะเชื่อว่าเมื่อโตขึ้นก็ทำได้เอง และบุคคลที่สำคัญที่ช่วยในการแก้ปัญหาส่งเสริมพัฒนาการเด็กในเด็กที่อยู่กับปู่ย่าตายาย คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ดูแลครัวเรือน ซึ่งขณะนี้ได้รับการฝึกประเมิน DSPM ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยปกติครูผู้ดูแลเด็กประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้แบบประเมินของหลักสูตรศึกษาปฐมวัย จากการดำเนินงานในปี 2564 พบว่า พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีการใช้ DSPM น้อย มีเด็กปฐมวัยบางคนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งไม่ใช้ DSPM จากรายงานเอกสารประกอบการประเมินผลตามแผนปฏิบัติการสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง รอบ 6 เดือนแรก ประจำปีงบประมาณ 2022 (Health Data Center, 2022) ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นผู้ดูแลใกล้ชิดเด็กให้การดูแลเด็กอย่างน้อย 5 วันต่อสัปดาห์ อย่างต่อเนื่อง (Priscilla

et al, 2020) จึงควรมีทั้งความรู้และทักษะที่สามารถคัดกรองขั้นต้นว่าเด็กรายใดมีความเสี่ยงต่อการล่าช้า เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมได้ทันที รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเด็กได้โดยตรง

ในปัจจุบัน DSPM ที่ใช้เป็นคู่มือสำหรับครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยต้องปรับตัวเรียนรู้การใช้เครื่องมือนี้ให้เป็นปัจจุบัน จากการทบทวนวรรณกรรมของโนวส์ และคณะ (Knowles et al., 2011) พบว่า มีผู้ประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ (Adult learning theory) หรือแอนดราจี้ (Andragogy) ไปใช้ได้ผลดีในการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่เรื่องต่างๆ ซึ่งแอนดราจี้ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมวางแผนร่วมกัน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ อีกทั้งร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง และมีการประเมินผลความก้าวหน้าติดตามการเรียนรู้ จากการศึกษาของรัตนภรณ์ แบ่งทิศ และคณะ (Bangtit et al, 2023) มีการศึกษาผลของโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต่อความรู้ทักษะของครูในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของครูที่โรงเรียนในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่เป็นเวลา 5 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมได้รับการอบรมปกติ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้หลังการทดลองมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยนี้ทำให้ครูผู้ดูแลเด็กเกิดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการ มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้น และทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น โดยโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต่อความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่เน้นทักษะการคิดเชิงบริหาร ช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็ก ให้สามารถเฝ้าระวังส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัยได้ ดังนั้น โปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กจึงมีประโยชน์ที่พยาบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ที่มีส่วนในการดูแลเด็กปฐมวัยได้

การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาพัฒนาการมีความสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีทักษะหรือความสามารถในด้านต่าง ๆ ดีขึ้นโดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่มีความพร้อมและมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ดี มีโอกาสสำเร็จ เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวและช่วยเหลือตนเองได้เมื่อเติบโตขึ้น ดังนั้นครูผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กทุกช่วงวัย ที่ศูนย์พัฒนาเด็ก การที่เด็กปฐมวัยได้รับการเฝ้าระวัง ติดตาม ส่งเสริม และกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ครูผู้ดูแลเด็กสามารถดำเนินการในศูนย์พัฒนาเด็กได้โดยการคัดกรองพัฒนาการเด็กในช่วงอายุตั้งแต่ 2 ขึ้นไป เพื่อกระตุ้นพัฒนาการอย่างรวดเร็วที่สุด หากพบเด็กมีความผิดปกติบางอย่างที่ต้องรีบช่วยเหลือ ซึ่งจะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ล่าช้าและมีระดับสติปัญญาที่ต่ำ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไปใช้กับครูผู้ดูแลเด็ก คะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

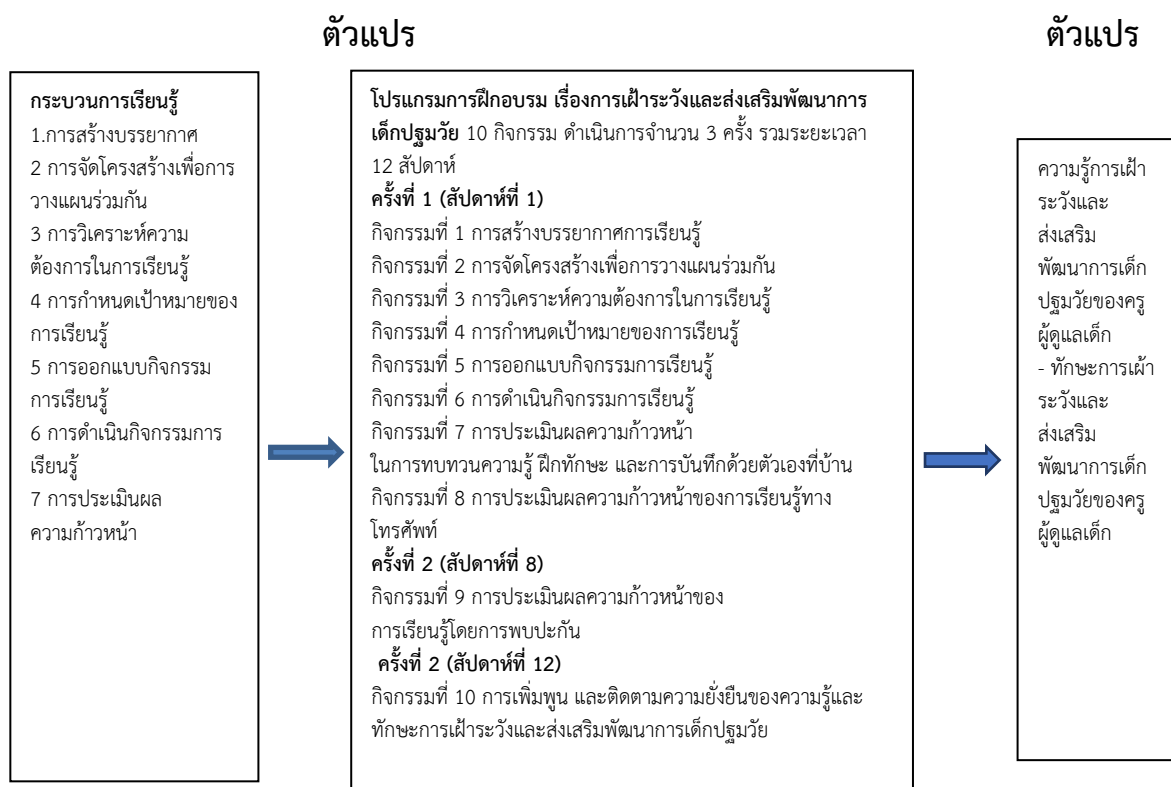
สมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีสัปดาห์ที่ 1 และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และ 12

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ก่อนและหลังการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีสัปดาห์ที่ 1 และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และ 12

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้โปรแกรมการฝึกอบรม เรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ดัดแปลงมาจากคู่มือการเฝ้าระวังและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ร่วมกับประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (An andragogical process model for learning) หรือแอนดราโกจี เป็นกระบวนการจัดการเรียน 7 ขั้นตอน (Knowles et al., 2011) โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (one group pre-posttest design) โดยทำการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก เริ่มเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2567 สิ้นสุดการเก็บข้อมูล 18 พฤษภาคม 2567 รวมทั้งสิ้น 12 สัปดาห์

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้ดูแลเด็ก ที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็ก อำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 48 คน

เกณฑ์การคัดเข้า (inclusion criteria) คือ 1) เป็นครูผู้ดูแลเด็ก ที่ศูนย์พัฒนาเด็กอย่างน้อย 1 ปี 2) อายุระหว่าง 20-59 ปี 3) อ่าน เขียน พูดภาษาไทยได้ดี จำนวน 48 คน เลือกแบบเจาะจง

เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) คือ ครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก ที่เจ็บป่วยกะทันหัน หรือนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการได้ครบ และสมัครใจถอนตัวออกจากการวิจัย

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรทั้งหมดเป็นครูผู้ดูแลเด็กที่สมัครเข้ารับการวิจัย 48 คน การศึกษาครั้งนี้ไม่คำนวณกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ ประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ โปรแกรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย

1.1 แผนโปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (training program) เรื่อง โปรแกรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และรูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่สร้างตามแนวคิดของ Knowles et al. (2011) โดย Chawaphanth et al. (2019) เป็นแผนการให้ความรู้ และฝึกทักษะแบบกลุ่มใหญ่ และแบบกลุ่มย่อยที่ใช้ในการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมให้ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยสามารถเพิ่มศักยภาพในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง โปรแกรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย 10 กิจกรรม ดำเนินการจำนวน 3 ครั้ง ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สามารถนำความรู้ไปส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และบางส่วนที่ดัดแปลงจากคู่มือ DSPM ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2) การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกัน 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ 4) การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การประเมินผลความก้าวหน้าในการทบทวนความรู้ ฝึกทักษะ และการลงบันทึกด้วยตนเองที่บ้าน 8) การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ทางโทรศัพท์ 9) การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ รายการกลุ่มย่อย โดยการพบปะกัน 10) การเพิ่มพูน และติดตามความยั่งยืนของความรู้และทักษะ

1.2 คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นเครื่องมือ ประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงล่าสุดโดยสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2564 ประกอบด้วยพัฒนาการเด็กทั้ง 5 ด้าน คือ การเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อเล็กและสติปัญญา การเข้าใจภาษา การใช้ภาษา และการช่วยเหลือตนเองและสังคม โดยแบ่งผลการทดสอบพัฒนาการเด็กเป็นผ่าน และไม่ผ่าน รวมทั้งมีวิธีให้ครูผู้ดูแลเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการตามวัย คู่มือนี้เป็นภาพสี มีข้อความอธิบายประกอบภาพให้เข้าใจง่าย เพื่อเป็นคู่มือสำหรับครูผู้ดูแลเด็กใช้ศึกษาทบทวนความรู้ด้วยตนเองที่บ้านและเป็นแนวทางใน การประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เหมาะสมกับวัยทั้ง 5 ด้าน คู่มือการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในรูปแบบ E-book ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้ที่เว็บไซต์ สถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปี 2022 หรือ QR code ผ่านสมาร์ทโฟน (Department of Health, 2022)

1.3 แบบบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (เป็นส่วนหนึ่งในคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงล่าสุดของกระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Public Health, 2022) เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กทบทวนและลงบันทึกการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้เฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นอุปกรณ์จากสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (AnamaiMedia, 2022)

ส่วนที่ 2). เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมิน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก เป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วยข้อคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการดูแลเด็กปฐมวัย การได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยจากบุคลากรทางสุขภาพ และแหล่งความรู้ที่เคยได้รับเกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เคยฝึกประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมาก่อน อื่น ๆ ระบุ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความรู้ของครูผู้ดูแลเด็ก เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยใช้เครื่องมือของศรีนทร์ทิพย์ ขวพันธ์ และคณะ (Chawaphanth et al., 2019) ที่พัฒนามาจากคู่มือ DSPM ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (Ministry of Public Health, 2022) มีข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ คะแนนเต็ม 17 คะแนน คะแนนความรู้ให้ทำเครื่องหมายลงในช่องตามความคิดเห็นของท่าน ว่า ถูกต้อง ได้คะแนน 1 และ ไม่ถูกต้อง ได้คะแนน 0 เกณฑ์การให้คะแนนความรู้ ได้แก่ ตอบว่า “ถูกต้อง” ในข้อความที่ถูกต้อง หมายถึงได้ 1 คะแนน, ตอบว่า “ถูกต้อง” ในข้อความที่ไม่ถูกต้อง หมายถึงได้ 0 คะแนน, ตอบว่า “ไม่ถูกต้อง” ในข้อความที่ถูกต้อง หมายถึงได้ 0 คะแนน, ตอบว่า “ไม่ถูกต้อง” ในข้อความที่ไม่ถูกต้อง หมายถึงได้ 1 คะแนนการแปลผลคะแนนความรู้ แปลผล

โดยรวมคะแนนความรู้ทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ระดับตามเกณฑ์ค่าของคะแนนความรู้ ดังนั้น ระดับคะแนนความรู้ (คะแนนเต็ม 17 คะแนน คะแนนความรู้ 0 – 6 หมายถึง คะแนนระดับน้อย, คะแนนความรู้ 7 – 11 หมายถึงคะแนนระดับปานกลาง และคะแนนความรู้ 12–17 หมายถึงคะแนนระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย
โดยใช้เครื่องมือของศรีนทรทิพย์ ขวพันธ์ และคณะ (Chawaphanth et al.,2019) จำนวน 20 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยแบบประเมินทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสำหรับครูผู้ดูแลเด็ก 10 ข้อ ทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 10 ข้อ ที่ครอบคลุมทักษะในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทั้ง 5 ด้าน ตามคู่มือ DSPM ลักษณะแบบประเมินประเมินตนเองของครูผู้ดูแลเด็ก ประกอบด้วย ทักษะที่ครูผู้ดูแลเด็กปฏิบัติได้ และทักษะที่ครูผู้ดูแลเด็กปฏิบัติไม่ได้ โดยเป็นข้อความให้ครูผู้ดูแลเด็กเลือกประเมินได้เพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับทักษะของครูผู้ดูแลเด็กในแต่ละข้อ เกณฑ์การให้คะแนนทักษะ ได้แก่ ปฏิบัติได้ =1 คะแนน และปฏิบัติไม่ได้ =0 คะแนน การแปลผลคะแนนทักษะ แปลผลโดยรวมคะแนน ระดับทักษะทั้งหมด แบ่งเป็น 3 ระดับตามเกณฑ์ค่าของคะแนน ดังนี้ ระดับคะแนนทักษะ (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) (คะแนน 0–12)หมายถึง ระดับน้อย (คะแนน 13–16) หมายถึงระดับปานกลาง และ(17–20) หมายถึง ระดับมาก

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1) การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ แผนโปรแกรมแอนดราโกจี เป็นแผนการฝึกอบรม (training program) เรื่อง การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ซึ่งได้รับอนุญาตให้ใช้ของของศรีนทรทิพย์ ขวพันธ์ และคณะ (Chawaphanth et al.,2019) และแบบประเมินความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็ก ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในการนำไปใช้โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นอาจารย์สาขาการพยาบาลเด็กทั้งหมด ที่มีประสบการณ์สอนและปฏิบัติการวิชาเด็กมากกว่า 5 ปี ได้แก่ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนการพยาบาลเด็กทั้ง 3 ท่าน ที่มีสมรรถนะด้านพัฒนาการเด็ก DSPM ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity Index, CVI) แบบประเมินความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กได้เท่ากับ 0.84 และ 0.90 ตามลำดับ

2) ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) แบบประเมินความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ทดสอบความเชื่อมั่นโดยนำแบบประเมินความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กไปทดลองใช้ (try out) กับครูผู้ดูแลเด็ก ที่ศูนย์พัฒนาเด็กในอีกอำเภอในจังหวัดลำปาง จำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร Kuder-Richardson 20 (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นดังนี้ 1) แบบประเมินความรู้การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .78 และ 2) แบบประเมินทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของผู้ดูแลเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .79

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง เอกสารรับรองเลขที่ E2566-135 วันที่รับรอง 16 มกราคม 2567 ผู้วิจัยได้แจ้งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนที่เข้าร่วมโครงการได้รับทราบ ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ประโยชน์ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับ เปิดโอกาสให้ครูผู้ดูแลเด็กซักถามข้อสงสัย ก่อนผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยอย่างอิสระ ผู้เข้าร่วมวิจัยยอมรับสามารถถอนตัวออกจากการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ การเข้าร่วมการวิจัยตามระยะเวลาที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง การข้อมูลทุกอย่างที่ครูผู้ดูแลเด็กได้รับ จะถือเป็นความลับ และข้อมูลจากการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมไม่ระบุเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 ระยะการเตรียมจัดกิจกรรม 1.1) ผู้วิจัยทำหนังสือ ขออนุญาตดำเนินการวิจัยและขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูล 1.2) ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย เข้าใจความต้องการและรูปแบบวิธีการจัดประชุมอบรมในกลุ่มประชากรเป็นอย่างดี พร้อมทั้งครูผู้ดูแลเด็กลงชื่อใน

เอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย 1.3) ผู้วิจัยแนะนำตัวกับผู้ร่วมวิจัยเพื่อขอความร่วมมือ โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยและข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย ระยะเวลา ประโยชน์ที่จะเกิดกับผู้เข้าร่วมวิจัย การเก็บข้อมูลเป็นความลับ รายละเอียดกิจกรรม เครื่องมือในการวิจัย การพิทักษ์สิทธิและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย

2. ระยะดำเนินการดำเนินการทดลอง ขั้นตอนดำเนินการการวัดผล ผู้วิจัยชี้แจงการดำเนินการจัดโปรแกรม และเก็บรวบรวมข้อมูลโดย จัดกิจกรรมตามลำดับ 10 กิจกรรม จำนวน 3 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง (ในวันเสาร์ของสัปดาห์ที่ 1, 8 และ 12) รวมระยะเวลา 12 สัปดาห์ เพื่อให้ทราบผลลัพธ์ของโปรแกรม ผู้วิจัยวัดผลหลังดำเนินการเริ่มวัดในสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 มีการวัดผล (pre-test) ก่อนให้โปรแกรม และเมื่อดำเนินโปรแกรมสิ้นสุดในกิจกรรมที่ 7 การประเมินผลความก้าวหน้าในการทบทวนความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก วัดผลทันทีหลังจบโปรแกรม (post test) ครั้งที่ 1

สัปดาห์ที่ 8 ระยะติดตาม มีการติดตามผล (post-test) ครั้งที่ 2 หลังจบการดำเนินกิจกรรมที่ 9 การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้

สัปดาห์ที่ 12 ระยะติดตาม มีการติดตามผล (post-test) ครั้งที่ 3 หลังจบการดำเนินกิจกรรมที่ 10 การเพิ่มพูนความรู้และติดตามความยั่งยืนของความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก ที่จากผู้วิจัยแนะนำตัว ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมการวิจัย เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิกลุ่มประชากร และเมื่อยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยแจกแบบประเมินข้อมูลส่วนบุคคลของครูผู้ดูแลเด็ก

ขั้นตอนการดำเนินการ

ครั้งที่ 1 (สัปดาห์ที่ 1) ผู้วิจัยแนะนำตนเองกับครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อขอความร่วมมือการเข้าร่วมวิจัย โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินวิจัย ระยะเวลา รายละเอียดกิจกรรม หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ครูผู้ดูแลเด็กประเมินตนเอง การประเมินก่อนการทดลอง (pre-test) ด้วยแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก และตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยดำเนินการตามโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับครูผู้ดูแลเด็ก การดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

กิจกรรมที่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของครูผู้ดูแลเด็ก สร้างความคุ้นเคย จัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยผู้เรียน

กิจกรรมที่ 2) การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ประสบการณ์เดิม โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของกันและกันที่เกี่ยวกับการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ร่วมวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนบอกความต้องการ แรงจูงใจที่จะเรียนรู้ ร่วมกันพิจารณาการประเมินความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตลอดจนส่วนที่ยังขาดอยู่

กิจกรรมที่ 4) การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเสนอเป้าหมายของการเรียนรู้ที่คาดหวังหลังการเข้าร่วมการอบรมครั้งนี้ และร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างยั่งยืน

กิจกรรมที่ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนร่วมกันเลือกวิธีและกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามที่ร่วมกันเสนอ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ เนื้อหาจากง่ายไปยาก โดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมด้านความรู้และในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กิจกรรมที่ 6) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดย 1) การให้ความรู้การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็กเป็นแบบกลุ่ม เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และวิธีการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยบรรยายประกอบสื่อโดยใช้ PowerPoint วิดีโอ คู่มือ และอุปกรณ์ DSPM ประกอบการสาธิตวิธีการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย กิจกรรมที่ 1-6 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง หลังจากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยใช้เวลา 1 ชั่วโมง มอบหมายให้ครูผู้ดูแลเด็กทุกคนสาธิตย้อนกลับการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยด้วยตนเอง 2) การฝึกทักษะแบบกลุ่มย่อย 8 กลุ่มๆ ละ 6-7 คน ตามช่วงอายุของเด็ก โดยให้ครูผู้ดูแลเด็กแสดงบทบาทสมมติเลือกจับคู่กันทดลองฝึกปฏิบัติการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

โดยสมมติให้ครูผู้ดูแลเด็กแสดงบทบาทสมมติให้เป็นครูผู้ดูแลเด็ก และเป็นเด็กสลับกัน โดยผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย ประจำกลุ่มสังเกตและให้คำแนะนำครูผู้ดูแลเด็ก แต่ละกลุ่ม เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็ก สามารถนำวิธีการกลับไปฝึกกับเด็กของตนได้ 3) ให้คู่มือ แบบบันทึก และอุปกรณ์ เฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยชี้แจงวิธีการใช้ เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็ก ได้ศึกษาทบทวนความรู้และฝึกทักษะการประเมินพัฒนาการเด็ก และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้วยตนเองที่บ้านได้ และผู้วิจัยสรุปประเด็นการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

กิจกรรมที่ 7) การประเมินผลความก้าวหน้า โดยให้ครูผู้ดูแลเด็ก ทบทวนความรู้ ฝึกทักษะและลงบันทึกการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในความดูแลของตนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้คู่มือ และอุปกรณ์ จากนั้นนำบันทึกพัฒนาการเด็กและวิธีการส่งเสริม ในคู่มือ DSPM ที่ครูผู้ดูแลเด็กบันทึกแล้วส่งผู้วิจัยที่ห้องประชุม ในสัปดาห์ที่ 8 และ 12 ต่อไป ผู้วิจัยให้ครูผู้ดูแลเด็กประเมินตนเองด้วยแบบประเมิน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้และตอนที่ 3 ทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นการวัดผลทันทีหลังจบโปรแกรม (post test) ครั้งที่ 1

กิจกรรมที่ 8) การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ รายบุคคลทางโทรศัพท์ และกลุ่มไลน์ในวันเสาร์ตามช่วงเวลา 8.00-16.30น.เวลาที่ครูผู้ดูแลเด็ก สะดวก เพื่อปรึกษา แลกเปลี่ยนข้อมูล ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา และติดตามประเมินผลการฝึกทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา รวมทั้งให้ครูผู้ดูแลเด็ก แสดงความคิดเห็น และปรึกษาปัญหาที่พบเพื่อนำไปวางแผนติดตามการเรียนรู้ต่อไป

ครั้งที่ 2 (สัปดาห์ที่ 8)

กิจกรรมที่ 9) การประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้โดยการพบปะกัน (evaluating the learning outcomes and re-diagnosing learning needs) ทีมผู้วิจัยพบปะครูผู้ดูแลเด็กรายกลุ่มย่อย โดยการพบปะกัน พูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา ทบทวนความรู้และฝึกทักษะด้วยการสาธิตย้อนกลับรายบุคคล และรายกลุ่มย่อย เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความสามารถในการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อไปได้ ผู้วิจัยจะกำกับติดตามหลังผู้เข้าอบรมหลังได้รับโปรแกรมฯ โดยให้แบบประเมินแก่ครูผู้ดูแลเด็กเพื่อประเมินหลังการให้ความรู้และทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ภายหลังสิ้นสุดกิจกรรมที่ 9 ผู้วิจัยให้ครูผู้ดูแลเด็กประเมินตนเอง ติดตามหลังจบโปรแกรม ในสัปดาห์ที่ 8 (post-test) ครั้งที่ 2 ด้วยแบบประเมิน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้และตอนที่ 3 ทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

ครั้งที่ 3 (สัปดาห์ที่ 12)

กิจกรรมที่ 10) การเพิ่มพูน และติดตามความยั่งยืนของความรู้และทักษะ โดยหลังจากครบทุกกิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยพบปะครูผู้ดูแลเด็ก สอบถาม พูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาเพื่อเพิ่มพูน และความยั่งยืนของความรู้และทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก หลังจากนั้นผู้วิจัยให้ครูผู้ดูแลเด็กประเมินตนเอง ติดตามหลังจบโปรแกรม ในสัปดาห์ที่ 12 (post-test) ครั้งที่ 3 ด้วยแบบประเมินตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 2 แบบประเมินความรู้และตอนที่ 3 ทักษะการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังเสร็จสิ้นการวิจัยแล้วผู้วิจัย มอบคู่มือการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย และเกียรติบัตรให้ครูผู้ดูแลเด็กทุกคนที่ให้ความร่วมมือครบทุกกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทั่วไปวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา โดยวิธีแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ภายในกลุ่มที่ได้รับการอบรมฯ ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมทันทีในสัปดาห์ที่ 1 โดยสถิติ pair t-test และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝาระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย หลังได้รับโปรแกรมทันทีในสัปดาห์แรก ระยะติดตามในสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 หลังได้รับโปรแกรม โดยสถิติ Repeated measures ANOVA

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก

การวิจัยครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 48 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีอายุระหว่าง 26-59 ปี ($\mu=46.40$, $\sigma=7.74$) ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.30 การศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กอายุ 2-5 ปี เป็นระยะเวลา 1-29 ปี ($\mu=14.96$, $\sigma=7.81$) มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเป็นระยะเวลา 2-29 ปี ($\mu=18.03$, $\sigma=7.12$) ครูผู้ดูแลเด็กเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จำนวน 1-6 ครั้ง ($\mu=1.86$, $\sigma=1.00$) เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก จำนวน 1-5 ครั้ง ($\mu=2.06$, $\sigma=1.48$) สำหรับวิธีการหาความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่ เคยได้รับความรู้จากพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 87.20 และร้อยละ 36.20 เคยได้รับความรู้จากอินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์ หรือหนังสือ/คู่มือ สำหรับประสบการณ์การฝึกประเมินพัฒนาการเด็ก จำนวน 1-3 ครั้ง ($\mu=1.86$, $\sigma=0.57$) และการฝึกทักษะส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จำนวน 1-3 ครั้ง ($\mu=2.00$, $\sigma=0.63$) สำหรับประสบการณ์การฝึกประเมินพัฒนาการเด็ก และการฝึกทักษะส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกจากพยาบาล หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขคิดเป็นร้อยละ 85.40 และร้อยละ 35.40 เคยได้รับการฝึกจากแพทย์ และส่วนใหญ่ร้อยละ 70.20 คิดว่าวิธีการหาความรู้และทักษะในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่เหมาะสมที่สุด คือการสอนโดยแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัยจำแนกตามข้อมูลทั่วไปของครูผู้ดูแลเด็ก (N=48)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (ร้อยละ)	μ (σ)	R
อายุ (ปี)		46.40(7.74)	26-59
ระดับการศึกษา			
ปริญญาตรี	40(83.30)		
ปริญญาโท	8(16.70)		
ประสบการณ์ในการดูแลเด็กอายุ 2-5 ปี (ปี)		14.96(7.81)	1-29
มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กอายุ 2-5 ปี จำนวน(คน)		29.47(21.66)	9-150
มีประสบการณ์ในการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเป็นระยะเวลา (ปี)		18.03(7.12)	2-29
เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก		1.86(1.00)	1-5
เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		2.06(1.48)	1-6
ที่มาความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจาก			
พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	41(87.20)		
อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์	17(36.20)		
หนังสือ/คู่มือ	17(36.20)		
แพทย์	15(36.90)		
โทรทัศน์	5(10.60)		
เคยได้รับการฝึกประเมินพัฒนาการเด็ก (ครั้ง)	1.86(0.57)		1-3
เคยได้รับการฝึกทักษะส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (ครั้ง)		2.00(0.63)	1-3
ประสบการณ์การฝึกประเมินพัฒนาการเด็กและการฝึกทักษะส่งเสริมพัฒนาการเด็ก			
พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข	41(85.40)		
แพทย์	17(35.40)		
อินเทอร์เน็ต/สื่อออนไลน์	15(31.30)		
หนังสือ / คู่มือ	15(31.30)		

2. การเปรียบเทียบความรู้และทักษะในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กก่อนและหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีที่สัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12

การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้และทักษะในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก พบว่า คะแนนความรู้ในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กก่อนการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=11.72$, $\sigma=1.96$ และภายหลังการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=12.27$, $\sigma=2.22$ และผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ Paired Sample T-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่า คะแนนความรู้โดยเฉลี่ยในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กหลังการพัฒนาทักษะโดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>.05$)

คะแนนทักษะในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กก่อนการใช้โปรแกรมการฝึกอบรม มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=19.22$, $\sigma=1.15$ และภายหลังการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีที่สัปดาห์แรก ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=19.81$, $\sigma=0.60$ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า คะแนนทักษะโดยเฉลี่ยในการประเมินการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็กของครูผู้ดูแลเด็กหลังการพัฒนาทักษะโดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=19.41$, $\sigma=0.79$ และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 12 มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=19.97$, $\sigma=0.14$

เมื่อพิจารณาทักษะรายด้าน พบว่า ทักษะด้านการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็ก และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนและหลังการร่วมโปรแกรมอบรมทันทีที่สัปดาห์แรกเท่ากับ ($\mu=9.39$, $\sigma=0.79$) และ ($\mu=9.91$, $\sigma=0.34$) และผลการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญ .05 พบว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็กหลังการพัฒนาทักษะโดยใช้โปรแกรมการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=9.4$, $\sigma=0.71$ และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 12 มีค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=9.97$, $\sigma=0.14$

คะแนนพัฒนาทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการใช้โปรแกรมก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมที่ระดับนัยสำคัญ .05 มีค่าเฉลี่ย ($\mu=9.83$, $\sigma=0.51$) และ ($\mu=9.89$, $\sigma=0.51$) พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็กหลังการพัฒนาทักษะโดยใช้โปรแกรมสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>.05$)

หลังครูผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทันทีที่สัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ครูผู้ดูแลเด็ก มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ $\mu=12.27$, $\sigma=2.22$, $\mu=12.89$, $\sigma=1.87$ และ $\mu=15.06$, $\sigma=0.93$ ตามลำดับ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=.000$) และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะแตกต่างกัน $\mu=19.81$, $\sigma=0.60$, $\mu=19.41$, $\sigma=0.79$ และ $\mu=19.97$, $\sigma=0.14$ ตามลำดับ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

เมื่อพิจารณาทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการ พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมทันทีที่สัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ครูผู้ดูแลเด็ก มีค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กมีแตกต่างกัน ($\mu=9.91$, $\sigma=0.34$, $\mu=9.47$, $\sigma=0.71$ และ $\mu=9.97$, $\sigma=0.14$) และค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก $\mu=9.89$, $\sigma=0.51$, $\mu=9.93$, $\sigma=0.43$ และ $\mu=10.00$, $\sigma=0.00$) มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$)

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยเฉลี่ยหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทันทีที่สัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการ

ฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทันทีสัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทันทีสัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ไม่มีความแตกต่างกัน ($p<.05$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนความรู้และทักษะในการประเมิน การเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของครูผู้ดูแลเด็ก หลังได้รับโปรแกรมทันทีสัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ($N=48$)

ตัวแปร	ก่อนการฝึกอบรม สัปดาห์ที่ 1 $\mu (\sigma)$	หลังได้รับโปรแกรม ทันที สัปดาห์ที่ 1 $\mu (\sigma)$	ระยะติดตาม สัปดาห์ที่ 8 $\mu (\sigma)$	ระยะติดตาม สัปดาห์ที่ 12 $\mu (\sigma)$	SS	df	MS	F	p-value
ความรู้	11.72 (1.96)	12.27 (2.22)	12.89 (1.87)	15.06 (0.93)	206.05	1.39	147.38	103.08	.000**
ทักษะ	19.22 (1.15)	19.81 (0.60)	19.41 (0.79)	19.97 (0.14)	8.01	2	4.00	19.49	.000**
ทักษะการเฝ้าระวัง พัฒนาการเด็ก	9.39 (0.79)	9.91 (0.34)	9.47 (0.71)	9.97 (0.14)	7.12	1.45	4.89	19.84	.000**
ทักษะการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	9.83 (0.51)	9.89 (0.51)	9.93 (0.43)	10.00 (0.00)	0.26	1.48	0.17	1.47	.235 ^{ns}

** $p<.001$

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษานี้จะนำเสนอเนื้อหาตามลำดับผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายตามสมมุติฐานที่กำหนด โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไปใช้กับครูผู้ดูแลเด็ก คะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะของครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$)

สามารถอธิบายได้ว่าหลังการฝึกอบรมทันทีในสัปดาห์แรก การเพิ่มขึ้นของคะแนนความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นผลมาจากการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดที่นำมาใช้ในการอบรมปฏิบัติการสำหรับครู เริ่มตั้งแต่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 2) การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกัน 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ 4) การกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 7) การประเมินผลความก้าวหน้าในการทบทวนความรู้ ผูกทักษะและการบันทึกด้วยตัวเองที่บ้าน หลังจบการเรียนรู้ Knowles et al. (2011) จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กได้เรียนรู้จากการลงมือทำ ผูกให้เข้าใจ ได้รับการสนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการคัดกรอง การกระตุ้นพัฒนาการจนทำให้มีความมั่นใจในการนำไปปฏิบัติต่อเนื่องจนบรรลุวัตถุประสงค์การฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยหลังจากครูผู้ดูแลเด็กได้ฝึกพัฒนาทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับการศึกษาของ Chawaphanth et al. (2019) ที่ทำการศึกษาลงมือของโปรแกรมแอนดราโกจีต่อความรู้และทักษะของผู้ปกครองในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านป่าขุย พบว่าภายหลังการทดลองของกลุ่มที่ได้รับการโปรแกรมแอนดราโกจีมีคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะของผู้ปกครองในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการอบรมปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.001$) ผลการวิจัยนี้แสดงว่าโปรแกรมแอนดราโกนี้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับการศึกษาของ Puntanit et al. (2019) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการสนับสนุนการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และ

ทักษะของครูอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า การสนับสนุนเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ และการแปลผลการคัดกรองพัฒนาการช่วยพัฒนาทักษะการคัดกรองพัฒนาการของครูอนุบาลอย่างต่อเนื่องได้

สมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีสัปดาห์ที่ 1 และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และ 12 ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรม คะแนนเฉลี่ยความรู้และทักษะในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีสัปดาห์ที่ 1 และระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และ 12 ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$)

สามารถอธิบายได้ว่า พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ทันทีสัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็ก หลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทันทีสัปดาห์แรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และสัปดาห์ที่ 12 ไม่มีความแตกต่างกัน ($p < .05$) เนื่องจากหลังการเพิ่มพูนทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการของครูผู้ดูแลเด็ก โดยการประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ทางโทรศัพท์ และมีการประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนรู้ รายกลุ่มย่อย โดยการพบปะกัน และต่อมามีการเพิ่มพูนและติดตามความยั่งยืนของความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Knowles et al., 2011) ส่งผลให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความยั่งยืนของความรู้และทักษะการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย จากการที่ผู้วิจัยมีการติดตามทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็กหลังได้รับการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทันทีระยะแรก ระยะติดตามสัปดาห์ที่ 8 และ 12 สอดคล้องกับการศึกษาของ Puntaniti et al. (2019) ที่ศึกษาผลของโปรแกรมการสนับสนุนการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และทักษะของครูอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า การสนับสนุนเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ และการแปลผลการคัดกรองพัฒนาการช่วยพัฒนาทักษะการคัดกรองพัฒนาการของครูอนุบาลอย่างต่อเนื่องได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Tupmalai (2018) ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยตามระยะเวลา 6 เดือนติดต่อกัน มีการเฝ้าระวังและคัดกรองส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยครูพี่เลี้ยงเด็กและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปีละ 2 ครั้ง และติดตามและเยี่ยมบ้านเด็กที่สงสัยมีพัฒนาการล่าช้า ซึ่งรูปแบบการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยนี้ทำให้ครูพี่เลี้ยงเด็กเกิดความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการ มีพฤติกรรมการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยดีขึ้น และทำให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Bangtiti et al. (2023) พบว่าโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ต่อความรู้และทักษะของครูในการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเน้นทักษะการคิดเชิงบริหาร ช่วยเพิ่มความรู้และทักษะของครู ให้สามารถเฝ้าระวังส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัยได้ ดังนั้นโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยต่อความรู้และทักษะการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของ ครูผู้ดูแลเด็กศูนย์พัฒนาเด็กจึงมีประโยชน์ที่พยาบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของผู้ที่มีส่วนในการดูแลเด็กปฐมวัยได้

นอกจากนี้มีการนำแนวคิดแอนดราโกจี เป็นแนวทางต่างๆ ได้แก่ ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดแอนดราโกจี สามารถใช้เป็นแนวทางที่มีคุณค่าในการบูรณาการเข้ากับการพัฒนาอบรมที่มหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพ Knapke et al. (2024) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Decelle (2016) พบว่าแนวคิดแอนดราโกจี สามารถนำมาใช้เป็นหลักการพื้นฐานของการศึกษาออนไลน์แก่ผู้สอนทางการพยาบาลในการใช้สอนสำหรับผู้ใหญ่ โดยแนวคิดมีลักษณะสำคัญ คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และอิงจากประสบการณ์ผู้เรียน มุ่งเน้นการแก้ปัญหา และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่กับผู้สอนทางการพยาบาล สามารถนำมาใช้เพื่อกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของนักศึกษาพยาบาลที่เป็นผู้ใหญ่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จะสามารถเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การปฏิบัติงานในสถานพยาบาลได้ดี ช่วยให้ นักศึกษาพยาบาลที่เป็นผู้ใหญ่ เรียนรู้ถึงวิธีการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Arutmayanti and Hiryanto (2023) ภาควิชาแนะแนวและการให้คำปรึกษา คณะครุศาสตร์ และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยไนจีเรีย โยกาการ์ตา (Negeri Yogyakarta) ประเทศอินโดนีเซีย ใช้แนวทางแอนดราโกจีในสถาน

การศึกษา กับ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เป็นวิธีการสอนสำหรับผู้ใหญ่โดยแนวทางนี้ผู้เรียนจะไม่รู้สึกถูกสอนด้วยการบรรยาย แต่จะได้อิสระในการสำรวจความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ทำให้พวกเขากลายเป็นผู้เรียนที่มีความเป็นอิสระ กระตือรือร้นและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านของผู้เรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น สามารถคิดเชิงวิพากษ์และคิดอย่างอิสระ ทั้งในกระบวนการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาในชีวิตส่วนตัว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้ดูแลเด็กมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลเด็กต่างสถานที่ในการฝึกอบรมร่วมกับการมีผู้ดูแลเด็กต้นแบบที่ดีเป็นแกนนำในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ดูแลเด็ก ความยั่งยืนของความรู้และทักษะของผู้ดูแลเด็ก ผลที่ได้รับจึงจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพอย่างยั่งยืน

2. สามารถนำไปใช้สอนนักศึกษาพยาบาลขึ้นฝึกปฏิบัติวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่นในการประเมินพัฒนาการเด็กได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กไปขยายผลในการปรับใช้ในการทำวิจัยเด็กแต่ละช่วงวัยในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีช่วงอายุต่างกัน เพื่อยืนยันประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมการเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- Arutmayanti, N. (2023). Implementation of the andragogy approach in educational setting: A systemic literature review. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 10(8), 335–346. <https://dx.doi.org/10.18415/ijmmu.v10i8.4980> (in Thai)
- Bangtit, R., Chawaphanth, S., & Saopeng, Y. (2023). Effects of adult learning program on teachers' knowledge and skills in developmental surveillance and promoting early childhood development. *Journal of Thailand Nursing and Midwifery Council*, 38(2), 77–87. <https://doi.org/10.60099/jtnmc.v38i02.261669> (in Thai)
- Chawaphanth, S., Thammajinda, O., Indhabhandha, J., & Trakooltorwong, P. (2019). Effects of andragogical program on knowledge and skills for surveillance and promotion of early childhood development among guardians. *Journal of Nursing and Education*, 12(3), 58–72. <https://doi.org/10.60099/jtnmc.v38i02.261669> (in Thai)
- Decelle, G. (2016). Andragogy: A fundamental principle of online education for nursing. *Journal of Best Practices in Health Professions Diversity*, 9(2), 1263–1273. <https://www.jstor.org/stable/10.2307/26554258>
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2021). *Anamai datacatalog, data dictionary, data*. <https://nich.anamai.moph.go.th/th/e-book/2789#wow-book> (in Thai)
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2022). *Annual report: Health promotion and environmental health surveillance*. <https://planning.anamai.moph.go.th> (in Thai)
- Health Data Center, Ministry of Public Health. (2022). *Lampang province health office in 6 months*. <https://www.lpho.go.th> (in Thai)

- Knapke, J. M., Molano, J. R., Schuckman, S. M., Johnstone, M. K., Blackard, J. T., Kopras, E. J., Lamkin, M. K., Lee, R. C., Kues, J. R., & Mendell, A. (2024). Andragogy in practice: Applying a theoretical framework to team science training in biomedical research. *British Journal of Biomedical Science*, 81, 12651. <https://doi.org/10.3389/bjbs.2024.12651>
- Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2011). *The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development* (7th ed.). Elsevier.
- Ministry of Public Health. (2022). *Developmental surveillance and promotion manual*. Nonthaburi: The War Veterans Organization of Printing. <https://www.moph.go.th> (in Thai)
- Perry, E. S., Lowdermilk, L. D., Cashion, K., Alden, R. K., Olshansky, F. E., & Hockenberry, J. M. (2023). *Maternal child nursing care* (7th ed.). Elsevier Inc.
- Priscilla, G., Cambrain, N., Katelyn, F., & Sarah, M. B. (2020). Development of executive function skills: Examining the role of teachers and externalizing behavior problems. *Infant and Child Development*, 29, e2160. <https://doi.org/10.1002/icd.2160>
- Puntanit, U., Nookong, A., Sangngam, J., Chailee, K., Greadsrephun, G., & Greadsrephun, K. (2019). The effect of a supportive program for developmental screening on knowledge and skills of kindergarten teachers in child developmental centers. *Journal of Nursing Science, Siam University*, 20(39), 60–72. <https://e-library.siam.edu> (in Thai)
- Thailand Nursing and Midwifery Council. (2019). Announcements of the Nursing Council “Midwifery Standards 2019”. *Royal Thai Government Gazette*, 136(97), 37–46. <https://www.tnmc.or.th/Image/usefils/files/A111.pdf> (in Thai)
- Tupmalai, K. (2018). The development model for promoting early child development at child care centers in Suphanburi province. *Region Health Promotion Center 9 Journal*, 12(29), 5–19. <https://he03.tci-thaijo.org> (in Thai)